

Osnovna šola Vojnik

Starodobniki, avtomobili v Občini Vojnik

Raziskovalna naloga

(Promet)

Avtor: Jakob Hladnik, 2009

Mentorica: Tatjana Hedžet

Mestna občina Celje, Mladi za Celje,

Celje, 2023

Osnovna šola Vojnik

Starodobniki, avtomobili v Občini Vojnik

Raziskovalna naloga

(Promet)

Mentorica: Tatjana Hedžet

Avtor: Jakob Hladnik, 2009

Lektorica: Amalija Kožuh

Mestna občina Celje, Komisija Mladi za Celje

Celje, marec 2023

KAZALO

1 UVOD	8
1.1 NAMEN	8
1.2 HIPOTEZE	9
1.3 METODE RAZISKOVANJA	10
2 TEORETIČNI DEL	11
2.1 KRATKI ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA MODERNEGA AVTOMOBILA	11
2.2 PRVI ZAČETKI NA SLOVENSKEM	21
2.2.1 ZAČETNIK AVTOMOBILIZMA V SLOVENIJI	22
2.3 AVTOMOBIL V SLOVENIJI	24
2.4 STARODOBNA VOZILA V SLOVENIJI	24
2.4.1 POGOJI ZA PRIDOBITEV STATUSA STARODOBNIKA	25
2.4.2 POSTOPEK	26
3 RAZISKOVALNI DEL	27
3.1 STATISTIČNI PODATKI	27
3.2 SPREHOD V ZGODOVINO	29
3.3 ZASEBNI MUZEJ IVANA RAVNAKA V NOVI CERKVI	30
3.4 RAZGOVORI IN INTERVJUJI	33
3.4.1 Intervju s policistom	33
3.4.2 Intervju z g. Andrejem Štekličem, lastnikom starodobnika	34
3.4.3 Obisk pri g. Dušanu Bojanoviču	36
3.4.4 Obisk pri g. Jožetu Ribiču v Ivenci	37
3.4.5 Ostali starodobniki v Občini Vojnik	39
4 RAZPRAVA	41
4.1 POTRDITEV HIPOTEZ	42
5 ZAKLJUČEK	43
6 VIRI IN LITERATURA	44

Kazalo tabel

Tabela 1: Primerjava števila avtomobilov in njihova starost v Sloveniji in Vojniku, 31. 12. 2021	27
Tabela 2: Primerjava števila avtomobilov, starodobnikov v Sloveniji in Vojniku, 31. 12. 2022	28
Tabela 3: Znamke starodobnikov v Občini Vojnik, 31. 12. 2022	28
Tabela 4: Avtomobili v muzeju Ivana Ravnaka. Vir: podatki avtorja.	31
Tabela 5: Preostali starodobniki v Občini Vojnik	40

Kazalo slik

Slika 1: Benzovo motorno vozilo -----	12
Slika 2: Prvi Peugeot-----	12
Slika 3: Avtomobil Ford Type A-----	12
Slika 4: Renault Type A -----	13
Slika 5: Fiat. Vir: Fiat v Pirman (2019) -----	13
Slika 6: Prvi Opel-----	13
Slika 7: Prvi Rolls-Royce-----	14
Slika 8: Prva Škoda Voiturette A -----	14
Slika 9: Prva Lancia Tipo 51 -----	14
Slika 10: Audi Type A -----	15
Slika 11: Prva Alfa Romeo 24 HP-----	15
Slika 12: Aston Martin coal scuttle -----	15
Slika 13: Mitsubishi model A -----	16
Slika 14: Citroën type A -----	16
Slika 15: Jaguar-swallow sidecars A -----	16
Slika 16: BMW dixie3/15 -----	17
Slika 17: Volvo OV4 -----	17
Slika 18: Nissan type 10-----	17
Slika 19: Toyota AA -----	18
Slika 20: Volkswagen Beetle -----	18
Slika 21: Ferrari -----	18
Slika 22: Porsce 356 -----	19
Slika 23: Seat 1400-----	19
Slika 24: Suzuki SF-----	19
Slika 25: Subaru 360-----	20
Slika 26: Mazda R360 -----	20
Slika 27: Honda S500-----	20
Slika 28: Kia Birs -----	21
Slika 29: Hyundai pony -----	21
Slika 30: Baron Anton Codelli v svojem avtomobilu -----	22
Slika 31: Zapis o prvem avtomobilu v Sloveniji objavljen v časopisu Slovenski narod 16. 11. 1898. --	23
Slika 32: Avtomobil Triglav.-----	23
Slika 33: Razglednica trga v Vojniku iz leta 1936 -----	29
Slika 34: Razglednica: Vožnja avtomobila skozi trg Vojnika -----	29
Slika 35: Fotografija iz leta 1951, na trgu v Vojniku -----	30
Slika 36: Muzej Ivana Ravnaka v Novi Cerkvi -----	30
Slika 37: Starodobniki v muzeju Ivana Ravnaka -----	31
Slika 38: Fiat Topolino -----	31
Slika 39: Najstarejši avtomobil v muzeju Ivana Ravnaka -----	32
Slika 40: Napis na najstarejšem avtomobilu v muzeju Ivana Ravnaka -----	32
Slika 41: Diana, lastnik g. Šteklič s hčerko Tjašo in Jakob Hladnik-----	34
Slika 42: Certifikat, sprednja in notranja stran. -----	35
Slika 43: Dušan Bojanovič ob svojem starodobniku, Opel record -----	36
Slika 44: Dokumentacija o starodobniku. Vir: osebni arhiv Tatjane Hedžet. -----	36
Slika 45: Dušan Bojanovič za volanom svojega oppla -----	37
Slika 46: Zastava 750, letnik 1979-----	37
Slika 47: Volkswagen kombi 1983-----	38
Slika 48: Fotografija g. Ribiča na steni -----	38
Slika 49: Zastava 750 Jožeta Jošta -----	39
Slika 50: Zastava 750 Danila Bojanoviča, Vojnik -----	39
Slika 51: Zastava 750 Janija Zupanca, Ilovca. -----	40

POVZETEK

Področje: Promet

Naslov naloge: STARODOBNIKI, avtomobili v Občini Vojnik

Avtor: Jakob Hladnik

Mentorica: Tatjana Hedžet

Lektorica: Amalija Kožuh

Šola: OŠ Vojnik

V raziskovalni nalogi sem raziskal, kaj je avtomobil starodobnik oziroma "oldtimer". Navdih za raziskovanje je bil obisk enega najmlajših muzejev v Sloveniji – zasebnega muzeja Ivana Ravnaka v Novi Cerkvi, v katerem ima tudi zbirko enajstih starih avtomobilov. Dva avtomobila v muzeju imata tudi certifikat, najstarejši avtomobil je bil narejen celo v letu 1899 in je zelo lepo obnovljen.

Pospešen razvoj avtomobilizma se je začel proti koncu 19. stoletja oziroma na pragu 20. stoletja tudi na Slovenskem, in sicer s prvim avtomobilom barona Antona Codellija.

Medtem ko je med začetniki avtomobilizma vsekakor ključno izpostaviti Karla Benza in Gottlieba Wilhelma Daimlera ter Benzov izum t. i. Patent Motorwagen leta 1885 – prvo motorno vozilo, ki je bilo trikolesnik.

Prvega lastnika avtomobila v Sloveniji je predstavljal baron Anton Codelli, ki je v Slovenijo prvi avtomobil pripeljal leta 1898. Prvi slovenski avtomobil pa je zasnoval Stanko Bloudek in ga poimenoval Triglav.

Starodobniki so v Sloveniji zelo priljubljeni, po podatkih nekaterih poznavalcev imamo celo največ starodobnih avtomobilov na prebivalca.

Certifikate za starodobnike izdajata Zveza slovenskih društev ljubiteljev starodobnih vozil in Slovenska veteranska avto-moto zveza, ki sta članici Mednarodne organizacije starodobnih vozil (FIVA).

FIVA in slovenska zakonodaja določata tudi osnovne pogoje za pridobitev statusa starodobnika. Uradni pravilniki tako zapovejo, da je starodobnik vozilo, izdelano pred 30 ali več leti, ki je dobro ohranjeno in tehnično dobro vzdrževano. Imeti mora originalno konstrukcijsko sestavo in obliko vozila. Predelava tega ni dovoljena, vozilo mora biti tudi v dobrem voznem stanju, primerno za vožnjo po javnih cestah, vendar se ne sme uporabljati za vsakodnevne vožnje.

Starodobnik, ki izpolnjuje navedene pogoje, je registriran in uspešno opravi obvezni tehnični pregled, pridobi certifikat oziroma osebno izkaznico starodobnika.

Starodobniki imajo tudi določene ugodnosti pri dajatvah in zavarovanju.

Vozniki starodobnikov so zelo vzorni in spoštujejo cestno prometne predpise, prometnih nesreč z njimi na policiji ne beležijo.

Prvi avto pa je v Vojniku imel dr. Mikuš že leta 1926.

V Občini Vojnik sem izvedel podatke za enajst starodobnikov, čeprav jih je po podatkih na OPSI za leto 2022 40, od teh je največ avtomobilov znamke Zastava 750 („fičo“).

Abstract

Field: Traffic

Title: 'Old-timers' – Historic vehicles in the Municipality Vojnik

Author: Jakob Hladnik

Mentor: Tatjana Hedžet

Linguistic associate: Amalija Kožuh

Institution: Primary School Vojnik

This research investigates what a vintage or a historic vehicle, more widely known as an 'oldtimer', is.

The idea behind it originates in a visit to, what I believe is one of the youngest museums currently in Slovenia – personal museum of Ivan Ravnak, which is located in Nova Cerkev, Slovenia. This museum contains a collection of eleven vintage cars. Two of them also hold an official certificate that they represent a historic vehicle. The oldest one was made in 1899 and had been very nicely restored. This made me want to learn more about the presence of historic vehicles in Vojnik and Slovenia.

The real boom in motoring took place towards the end of the 19th century, or at the turn of the 20th century.

Looking at the history of the development of vehicles shows that generally, Karl Benz and Gottlieb Wilhelm Daimler, are considered to be the pioneers of motoring. With the invention of the Patent Motorwagen in 1885, which was a three-wheeler,

In Slovenia, the development, however, began with Baron Anton Codelli, who in 1898 became the first car owner in Slovenia. Though the first Slovenian car was designed later by Stanko Bloudek and called Triglav.

Historic cars are very popular in Slovenia, where according to some data we have the highest number of historic cars per capita.

Certificates for vintage cars are issued by the Association of Slovenian Historic Car Enthusiasts and the Slovenian Veteran Automobile and Motorcycle Association (SVAMZ), which are members of FIVA (the Fédération Internationale des Véhicules Anciens) – the International Historic Vehicle Federation.

The basic condition for a historic car is the rule that it must have been built 30 or more years ago. It must be preserved and technically well maintained. The construction and design of the vehicle must remain as close to the original as possible, modifications are not allowed. The vehicle must be in a good running condition. Suitable for driving on public roads, but not used for everyday driving.

Any historic motor vehicle that fulfils these conditions and passes the compulsory roadworthiness test can be issued with a Certificate or a Historic Motor Vehicle Identity Card.

Historic cars also have certain benefits in terms of benefits and insurance. Also because historic car drivers and owners are known for being good drivers and obeying the road traffic rules. This is supported by the data we gathered from the Police in Slovenia, which recorded very few incidents that would involve vintage cars.

The first car in Vojnik was owned by Dr Mikuš as early as 1926.

In the municipality of Vojnik, I identified information on the presence of eleven vintage cars in my research project. However, according to the official Open database of the Republic of Slovenia collected in the year 2022, there are supposed to be 40 vintage cars registered in Municipality of Vojnik. Among them, the Zastava 750 is the most widely represented model, more widely known as "fičo".

ZAHVALA

Raziskovalna naloga je nastala ob pomoči in spodbudi številnih oseb. Še posebno velika zahvala gre: g. Marku Zdovcu, g. Ivanu Ravnaku, g. Andreju Štekliču, g. Jožetu Ribiču, dediju Miranu Kolarju, g. Bogdanu Robniku, g. Dušanu Bojanoviču, vsem lastnikom starodobnikov, sošolcem, ki so mi pomagali z informacijami, mentorici Tatjani Hedžet in ge. Amaliji Kožuh.

1 UVOD

Leta 2022 je v Novi Cerkvi odprl vrata zasebni muzej Ivana Ravnaka. Ob obisku muzeja so me med razstavljenimi zgodovinskimi predmeti najbolj navdušili ravno razstavljeni '*oldtimerji*', starejši avtomobili, za katere res dobro skrbijo. Njihova prisotnost v muzeju me je presenetila, o njih namreč nisem razmišljal kot o drugih razstavljenih zgodovinskih muzejskih predmetih. Zato sem se odločil, da želim o prisotnosti teh avtomobilov v moji soseski in v Sloveniji raziskati več.

V 21. stoletju avtomobil kot prevozno sredstvo predstavlja ključen del naših življenj, brez njega si težko predstavljamo naš vsakdan. Njegova vrednost pa je še toliko večja predvsem na podeželju in v predmestju. Na področjih, kjer javni prevoz ni ustrezno urejen, avtomobili namreč predstavljajo vir mobilnosti množicam posameznikov.

Pomembno pa je izpostaviti, da avtomobil za določene posameznike hkrati predstavlja tudi veliko več kot le prevozno sredstvo. Pogosto je namreč avtomobil tudi predmet, ki terja skrbno nego. Lastniki se na avtomobile lahko namreč tudi zelo navežejo in gojijo do njih posebno spoštovanje, čustveno navezo, ki otežuje ločitev od avtomobila. Takšnih avtomobilov, ki ne predstavljajo le prevoznega sredstva, temveč vir pozitivnih čustev in naveze, je še predvsem veliko med starodobniki, kot jim pravilno pravimo v slovenščini, oz. *oldtimerji*, kot jih pogosteje imenujemo v pogovornem jeziku.

1.1 NAMEN

Za raziskovanje me je navdušil zasebni muzej Ivana Ravnaka v bližini mojega doma, v katerem je razstavljenih veliko starih predmetov, tudi starejši avtomobili. Takoj po obisku sem se začel spraševati: koliko je teh v muzeju, koliko v moji regiji, katere znamke so, kdaj postane avto oldtimer in kakšen je proces. A natančnih odgovorov na vprašanja, ki so se mi porodila po obisku, nisem preprosto našel.

V raziskovalni nalogi tako nameravam raziskati starejše avtomobile – starodobnike. Ker pa le-te lastniki imenujejo raje ljubkovalno oldtimerji, sem se odločil uporabiti v nalogi tudi to poimenovanje.

V raziskovanju so me vodili trije sklopi vprašanj. Če te strnem, gre za splošna vprašanja, vprašanja o njihovi prisotnosti v moji občini in vprašanja o skrbi za oldtimerje s strani njihovih voznikov. Želel sem namreč pridobiti čim več znanja in informacij o starodobnih avtomobilih in vsem, kar je z njimi povezano.

Splošna vprašanja o starodobnih avtomobilih, oldtimerjih:

- Kdaj vozilo postane oldtimer?
- Kakšen je uradni proces, da vozilo pridobi ta status?
- Kako njihov status ureja naša zakonodaja?
- Kako je urejeno njihovo vključevanje v cestni promet?
- Ali so velikokrat udeleženi v prometnih nesrečah?

Oldtimerji v Občini Vojnik:

- Koliko je teh avtomobilov v Občini Vojnik?
- Koliko so oldtimerji v Vojniku stari?
- Kakšne znamke so oldtimerji v Občini Vojnik?

Kaj terja skrb za oldtimerja od lastnika:

- Kdo so vozniki teh starih avtomobilov?
- Kako draga je registracija?
- Kolikokrat na leto ima tehnični pregled?
- Kje je mogoče dobiti rezervne dele?
- Kako izgleda uradno potrdilo o pridobitvi statusa oldtimerja?

1.2 HIPOTEZE

Pred začetkom raziskovanja sem si postavil nekaj hipotez:

Predvideval sem, da je:

- oldtimer, vozilo, ki je staro več kot 50 let,
- vsaj 10 oldtimerjev v Občini Vojnik,
- največ oldtimerjev v Občini Vojnik, tako imenovanih fičotov,
- najstarejši oldtimer v Občini Vojnik starejši od 50 let.

1.3 METODE RAZISKOVANJA

Moje raziskovanje se je začelo v knjižnici, kjer sem najprej pregledal obstoječo literaturo o starodobnikih. V svoje raziskovanje sem vključil tako članke, ki sem jih našel v časopisih, informacije pa sem iskal tudi na spletu. Predvsem pri iskanju odgovorov na vprašanja o procesu pridobitve statusa sem si pomagal tudi s primarnimi viri, tu sem vključil v svoje raziskovanje tudi zakonodajo in preučil te in pravilnike, ki naslavljajo in urejajo obstoj starodobnikov ter njihovo vključevanje v cestni promet.

Naknadno pa sem nabor virov še razširil pri raziskovanju. Tako sem v nalogo vključil podatke iz zelo raznolikih virov, kot so zakoni, članki, poljudni in strokovni prispevki in statistične baze podatkov.

Svoje raziskovanje sem opravljal tudi na terenu. Informacije o oldtimerjih sem iskal predvsem pri svojih sošolcih in drugih občanih Vojnika ter s posamezniki, ki so imeli veliko znanja, izvedel intervjuje.

Izredno veliko uporabnih informacij o starodobnih avtomobilih v Občini Vojnik sem pridobil pri razgovoru z g. Markom Zdovcem, ki je trenutni predsednik Sekcije starodobnih kolesarjev Vojnik, ki deluje v okviru Turističnega društva Vojnik.

Intervjuje in srečanja sem opravil še s tremi lastniki oldtimerjev, ki so se pozitivno odzvali na moje povabilo in so se bili pripravljeni z mano pogovoriti o svojih avtomobilih, dovolili so mi v nalogi deliti tudi svoje podatke, kot so imena in slike svojih vozil, del teh pa sem v nalogi vseeno zakril.

Ker so me zanimali tudi načini vključevanja oldtimerjev v cestni promet in možne težave oz. nesreče teh vozil sem intervju opravil tudi s policistom g. Bogdanom Robnikom na Policijski postaji Celje.

Prav tako sem ponovno obiskal tudi zasebni muzej Ivana Ravnaka v Novi Cerkvi.

Poiskal sem tudi avtomobile, ki so bili izdelani leta 1993 in bodo to leto vstopili med oldtimerje.

2 TEORETIČNI DEL

V raziskovalni nalogi sem raziskoval oldtimerje, avtomobile, ki jih bom v nadaljevanju poimenoval starodobniki oziroma starodobni avtomobil.

Da sem pridobil boljše razumevanje, zakaj starodobniki predstavljajo danes tako pomembno stvar lastnikom, pa sem moral najprej za hip skočiti v zgodovino in odkriti, kako se je odvijal njihov zgodovinski razvoj.

V raziskovanju so me vodila naslednja vprašanja:

- Kateri avtomobili so bili starodobniki najprej?
- Katere znamke so bili prvi starodobniki?
- Katerih modelov so bili prvi starodobniki?

2.1 KRATKI ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA MODERNEGA AVTOMOBILA

Avtomobil je beseda, ki prihaja iz grščine ter pomeni vozilo.

Razvoj avtomobila se je začel iz potreb po prevozu in sega daleč nazaj. Najpogosteje pa je uvrščeno nekje v obdobje pred 18. stoletjem.

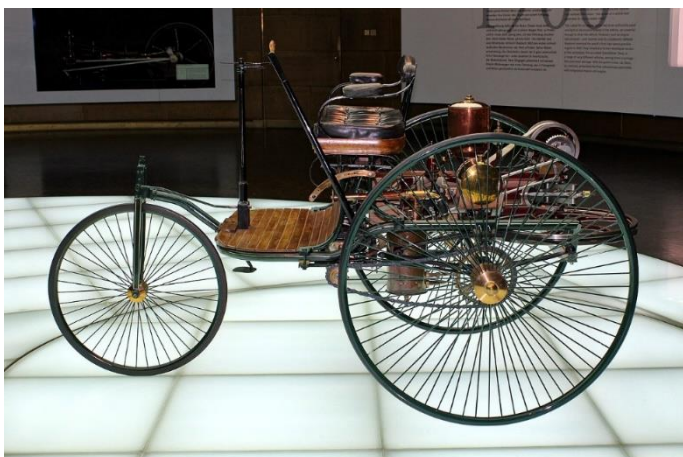
V zgodovino avtomobilizma se je vpisalo kar nekaj pomembnih izdelovalcev avtomobilov. Med najpomembnejše začetne izdelovalce pa navadno štejemo predvsem Karla Benza in Gottlieba Wilhelma Daimlera zaradi njunega dela med leti 1885–1886. Po tem sta namreč Benz in Daimler postala poznana tudi širše kot začetnika avtomobilizma (Sitar, 1998).

MERCEDES-BENZ IN PRVI AVTO NA BENCIN

Prva vožnja z Benzovim motornim vozilom se je odvila pred 136 leti, to pa je bilo izdelano leta 1885. To vozilo je imelo le tri kolesa in se je imenovalo Patent Motorwagen.

Vozilo, ki je prikazano tudi na sliki 1, je sedaj shranjeno in postavljeno na ogled obiskovalcem Tehniškega muzeja v Münchnu. V muzej pa ga je osebno pripeljal prav Karl Benz.

Benz pa je razvil leta 1893 tudi svoj prvi avtomobil s štirimi kolesi, ki ga je poimenoval Viktoria (Sitar, 1998).

Slika 1: Benzovo motorno vozilo. Vir: Wikipedia, (2018).

PEUGEOT

Prvi avtomobil so izdelali leta 1891. Imel je štiri kolesa, motor je bil nameščen zadaj in ga je poganjal prek verige zadnji kolesni par (Pirman, 2019).

Slika 2: Prvi peugeot. Vir: Peugeot v Pirman (2019).

FORD

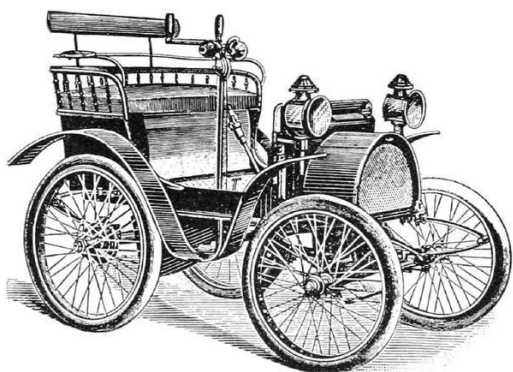
Leta 1896 je Henry Ford izdelal svoj poskusni avtomobil, imenovan Quadricycle, ki pa je ostal le pri enem primerku. Nato je leta 1903 v novo ustanovljenem podjetju Ford Motor Company izdelal model A (Pirman, 2019).

Slika 3: Avtomobil Ford Type A. Vir: Ford v Pirman (2019).

RENAULT

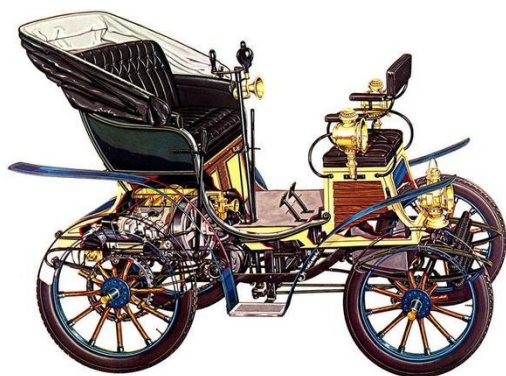
Leta 1898 je nastal prvi Renaultov avtomobil – model Type A. Njegova največja hitrost je bila 30 km/h (Pirman, 2019).

Slika 4: Renault Type A. Vir: Renault v Pirman (2019).

FIAT

Fiat – Fabbrica Italiana di Automobili Torino je v svoji tovarni leta 1900 izdelal 24 avtomobilov. Model so poimenovali 4HP (Pirman, 2019).

Slika 5: Fiat. Vir: Fiat v Pirman (2019).

OPEL

Opel je leta 1899 predstavil svoj prvi avtomobil, ki pa se ni najbolje prodajal (Pirman, 2019).

Slika 6: Prvi Opel. Vir: Opel v Pirman (2019).

ROLLS-ROYCE

Leta 1904 je Henry Royce izdelal svoj prvi avtomobil in sklenil kupčijo z bogatim Charlesom Rollsom, kar je vzrok za poimenovanje znamke (Pirman, 2019).

Slika 7: Prvi Rolls-Royce. Vir Rolls-Royce v Pirman (2019).

ŠKODA

Svoj prvi avtomobil, Voiturette A, so izdelali leta 1905 (Pirman, 2019).

Slika 8: Prva Škoda Voiturette A. Vir: Škoda v Pirman (2019).

LANCIA

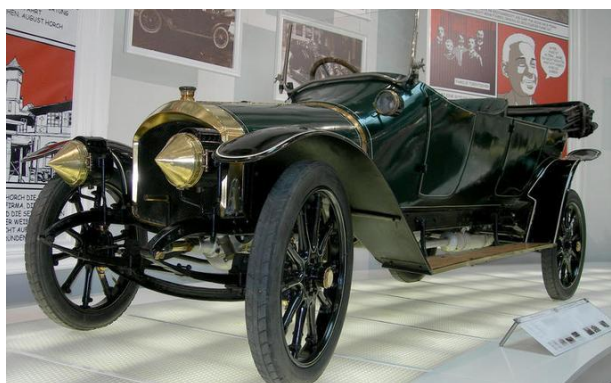
Leta 1907 so izdelali prvi model Tipo 51 (Pirman, 2019).

Slika 9: Prva Lancia Tipo 51. Vir: Thomas Hilmes/Wikimedia Commons v Pirman (2019).

AUDI

Avtomobilsko podjetje Audi je bilo ustanovljeno leta 1910, prvi avto je bil Audi Type A (Pirman, 2019).

Slika 10: Audi Type A. Vir: Thomas Hilmes/Wikimedia Commons v Pirman (2019).

ALFA ROMEO

Podjetje Alfa Romeo je nastalo leta 1918, njihov prvi avtomobil se je imenoval model 24 HP (Pirman, 2019).

Slika 11: Prva Alfa Romeo 24 HP. Vir: Alfa Romeo v Pirman (2019).

ASTON MARTIN

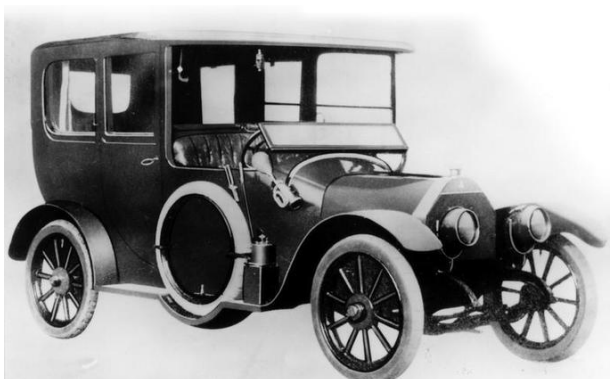
Leta 1915 so izdelali prvi avtomobil tudi pri Aston Martin, model so poimenovali Coal Scuttle (Pirman, 2019).

Slika 12:: Aston Martin Coal Scuttle. Vir: Aston Martin v Pirman (2019).

MITSUBISHI

Svoj prvi avtomobil so izdelali leta 1917, ki se je imenoval model A, v njem se je lahko peljalo sedem potnikov (Pirman, 2019).

Slika 13: Mitsubishi model A. Vir: Mitsubichi v Pirman (2019).

CITROËN

Prvi avtomobil, type A, so izdelali leta 1919, dosegel je že 65 km/h (Pirman, 2019).

Slika 14: Citroën type A. Vir: Citroën v Pirman (2019).

JAGUAR

Leta 1922 je Jaguar obstajal pod imenom Swallow Sidecars ali SS. Ime so spremenili v znamko Jaguar komaj po drugi svetovni vojni zaradi neuspešne prodaje. Prvi model avtomobila so razvili leta 1935 in ga poimenovali Swallow Sidecars (Pirman, 2019).

Slika 15: Jaguar-Swallow Sidecars A. Vir: Jaguar v Pirman (2019).

BMW

Svoj prvi avtomobil, poimenovan Dixie 3/15, so izdelali leta 1927 (Pirman, 2019).

Slika 16: BMW Dixie3/15. Vir: Thomas Hilmes/Wikimedia Commons v Pirman (2019).

VOLVO

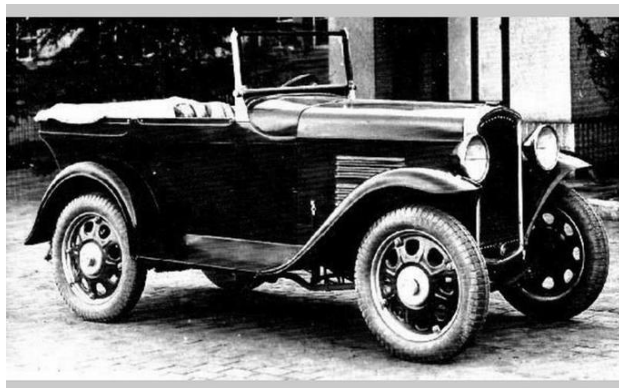
Prvi avtomobil, imenovan OV4, so izdelali leta 1927. Bili so med prvimi, ki so poudarili varnost svojih avtomobilov. Vpeljali so varnostni pas in še druge varnostne pripomočke (Pirman, 2019).

Slika 17: Volvo OV4. Vir: Volvo v Pirman (2019).

NISSAN

Podjetje Nissan je bilo ustvarjeno leta 1934. Svoj prvi avtomobil so poimenovali Type 10 (Pirman, 2019).

Slika 18: Nissan Type 10. Vir: Nisan v Pirman (2019).

TOYOTA

Toyota je svoj prvi avtomobil, poimenovan AA, izdelala leta 1936. To je bil prvi avtomobil japonske izdelave (Pirman, 2019).

Slika 19: Toyota AA. Vir Toyota v Pirman (2019).

VOLKSWAGEN

Leta 1945 je šele na ceste zapeljal prvi model: Beetle, ki mu pravimo tudi hrošč (Pirman, 2019).

Slika 20: Volkswagen Beetle. Vir: Volkswagen v Pirman (2019).

FERRARI

Komaj leta 1947 pa je bil izdelan tudi prvi Ferrari, model Tipo 125. Znamka Ferrari danes vseeno predstavlja enega vodilnih proizvajalcev športnih avtomobilov (Pirman, 2019).

Slika 21: Ferrari. Vir: Ferrari v Pirman (2019).

PORSCHE

Prvi avtomobil, model Porsche 356, so izdelali leta 1948 (Pirman, 2019).

Slika 22: Porsche 356. Vir: Porsche v Pirman (2019).

SEAT

Prvi avtomobil, model 1400, je pri Seatu predstavljala limuzina, izdelana leta 1953 (Pirman, 2019).

Slika 23: Seat 1400. Vir: Seat v Pirman (2019).

SUZUKI

Prvi avtomobil so pri znamki Suzuki izdelali leta 1955, šlo pa je za dvovratni model, poimenovan SF (Pirman, 2019).

Slika 24: Suzuki SF. Vir: Suzuki v Pirman (2019).

SUBARU

Njihov prvi avtomobil je bil dvovratni model 360, izdelali so ga leta 1958 (Pirman, 2019).

Slika 25: Subaru 360. Vir: Thomas Hilmes/Wikimedia Commons v Pirman (2019).

MAZDA

Leta 1960 so izdelali svoj prvi avtomobil, model R360, dvovratni kupe za štiri potnike (Pirman, 2019).

Slika 26: Mazda R360. Vir: Thomas Hilmes/Wikimedia Commons v Pirman (2019).

HONDA

Prvi avtomobil pri Hondi je bil model S500. Športni kabriolet so izdelali leta 1963 (Pirman, 2019).

Slika 27: Honda S500. Vir: Honda v Pirman (2019).

KIA

Svoj prvi avtomobil so pri podjetju Kia poimenovali Birsa, izdelali so ga leta 1974.

Slika 28: Kia Birsa. Vir: Thomas Hilmes/Wikimedia Commons v Pirman (2019).

HYUNDAI

Leta 1975 so izdelali svoj prvi avtomobil, model so poimenovali Pony. Ta je imel pogon na zadnjih kolesih (Pirman, 2019).

Slika 29: Hyundai pony. Vir: Hyundai v Pirman (2019).

Vsak izmed izpostavljenih modelov avtomobilov je ob registraciji pridobil tudi svoj simbol oziroma oznako. Po teh poimenovanjih oz. oznakah še danes ločimo avtomobile.

Sredi 20. stoletja pa so avtomobili postali postopoma dostopnejši večji množici ljudi.

2.2 PRVI ZAČETKI NA SLOVENSKEM

V 20. stoletju je do pomembnejših sprememb v razvoju avtomobilizma pričelo prihajati tudi na področju Slovenije. Povečevanje dostopnosti do avtomobilov pa je spremljal tudi razvoj povezane industrije in storitev.

Pojavijo se prve bencinske črpalke, okrog deset jih je bilo mogoče naštetih že na primer pred prvo svetovno vojno.

Leta 1905 so vozila pričeli tudi že oštevilčevati, prav tako so voznikom že izdajali vozniške izpite. Obdobje pa je pomembno tudi zaradi pričetka registracij vozil in izdaj prometnih dovoljenj.

Do leta 1913 je tako bilo že registriranih približno sto avtomobilov.

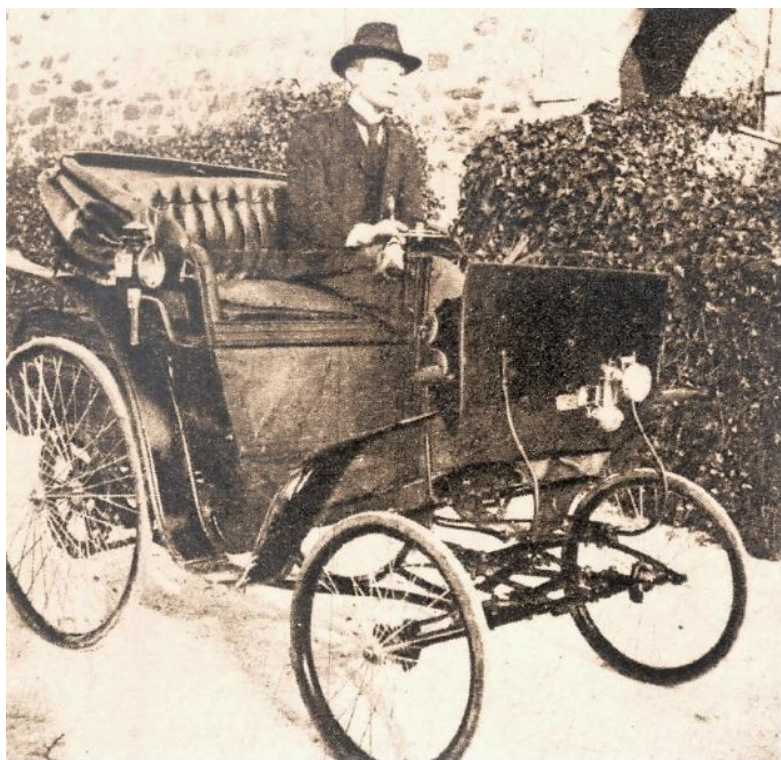
Leta 1909 je bil ustanovljen prvi avtomobilski klub na Kranjskem. (Sitar, 1998)

2.2.1 ZAČETNIK AVTOMOBILIZMA V SLOVENIJI

Baron Anton Codelli

Slovenci za začetnika avtomobilizma pogosto štejemo barona Antona Codellija. Baron Codelli je bil namreč prvi lastnik avtomobila, to pa je pridobil leta 1898. Njegovo vozilo so pozneje poimenovali hudičev voz. O nakupu prvega avtomobila v Sloveniji pa so novico objavili celo v časopisu Slovenski narod, kar potrjuje pomembnost dogodka.

Nakup vozila je izvedel na Dunaju in zaradi tega so bili potrebni kar štirje dnevi, da je avtomobil prispel do Ljubljane. Pot od Dunaja do Ljubljane ga je vozila tudi skozi Maribor. Zato predvidevam, da obstaja celo možnost, da je vozilo na njegovi poti do Ljubljane prečkalo tudi Vojnik.

Slika 30: Baron Anton Codelli v svojem avtomobilu. Vir: Tehniški muzej Slovenije v Pihlar (2017).

Slika 31: Zapis o prvem avtomobilu v Sloveniji, objavljen v časopisu Slovenski narod 16. novembra 1898. Vir: Digitalna knjižnica Slovenije v Šašek (2017).

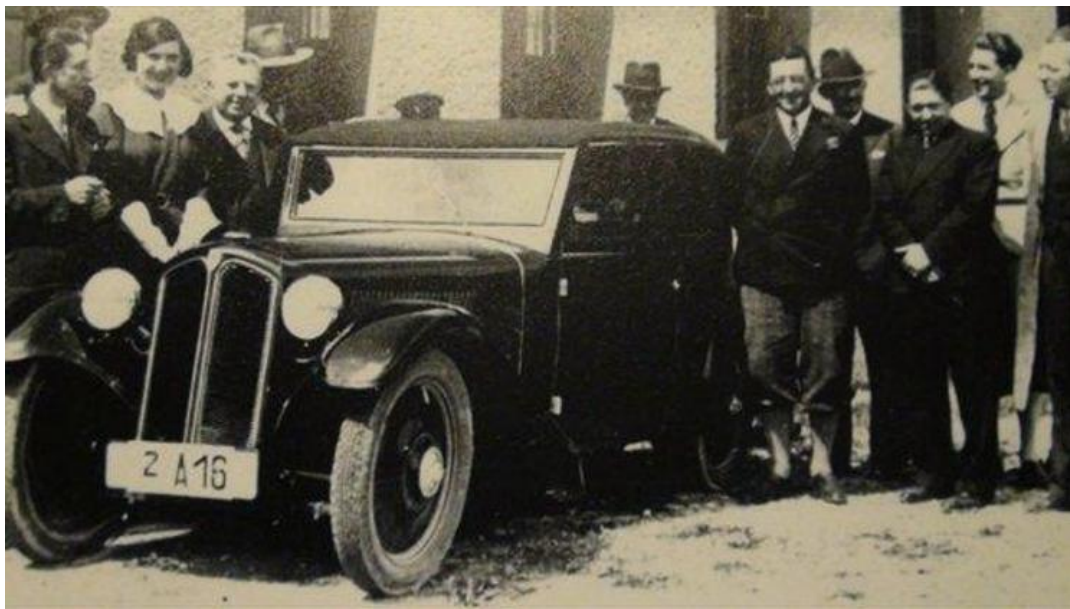
Janez Puh

Puh je živel na začetku 20. stoletja v avstrijskem Gradcu, v času Avstro-Ogrske. Izdeloval je kolesa, motocikle in avtomobile.

Stanko Bloudek

K razvoju avtomobilizma na Slovenskem pa je pomembno prispeval tudi Stanko Bloudek, ki je zasnoval prvi slovenski avtomobil leta 1934.

Izum so poimenovali Triglav. (Pavčič, 2014)

Slika 32: Avtomobil Triglav. Vir: Pavšič (2014).

2.3 AVTOMOBIL V SLOVENIJI

Postopno je v Sloveniji bilo avtomobilov vedno več, ti so postali tudi močnejši in boljši. Izboljševale pa so se tudi ceste in prometna infrastruktura.

Prva avtocesta v Sloveniji je bila V Sloveniji zgrajena že leta 1976 na relaciji Vrhnika–Postojna. Njena dolžina pa je bila 30 km.

Prvo krožišče so izgradili leta 1989 v Ljubljani, natančneje na Žalah. (Šulica, 2022)

Od leta 1991 so se avtomobili v Sloveniji še hitreje spreminjali in razvijali, seveda na bolje. Zelo se je spremenil vozni park, zelo polna so tudi parkirišča nakupovalnih centrov.

Prebivalci Slovenije pa smo postali zelo odvisni od prevozov z avtomobili in malo uporabljamo javni promet. (Pavšič, 2018)

Na slovenskih cestah je bilo leta 1991 578 000 avtomobilov, sedaj pa je že več kot 1,1 milijona. Avtomobil ima več kot 90 % slovenskih gospodinjstev.

2.4 STARODOBNA VOZILA V SLOVENIJI

Ob pogledu na slovenske ceste danes hitro odkrijemo veliko raznolikost med avtomobili. Četudi so avtomobili v zadnjih nekaj desetletjih postali precej kakovostnejši.

Na cestah ostaja veliko avtomobilov, izdelanih v preteklih desetletjih. Nekateri od teh so tudi cenjenih in oddaljenih letnikov.

Zelo pogosto zato, ker se zaradi ljubezni do njih lastniki od teh nočejo ločiti. (Šujica, 2020)

Po nekaterih podatkih je v Sloveniji starodobnikov kar največ na prebivalca. Na evropski ravni smo po njihovem številu proporcionalno gledano tudi zelo visoko pozicionirani, kot izpostavlja Jerin Grom, vodja pravne službe Slovenska veteranska avto-moto zveza. (Tratnik, 2017)

Lastniki in ljubitelji starih vozil v Sloveniji so se pričeli s tem aktivneje ukvarjati v 90. letih.

Do danes pa so ustanovili dve krovni organizaciji za starodobnike in varovanje te tehnične kulturne dediščine v Sloveniji: Zveza slovenskih društev ljubiteljev starodobnih vozil in Slovenska veteranska avto-moto zveza. (Tratnik, 2017)

Ti sta danes tudi članici Mednarodne organizacije starodobnih vozil – bolje poznane pod kratico FIVA – ter sodelujeta pri izdaji certifikatov oz. uvrstitvi vozil med starodobnike. (AMZS, b. d)

2.4.1 POGOJI ZA PRIDOBITEV STATUSA STARODOBNIKA

Uvožena vozila ali vozila, ki so že registrirana v Sloveniji, morajo pridobiti status starodobnika oz. biti razvrščena med vozila kot starodobno vozilo (starodobnik). Po zaključeni identifikaciji se vozilo razvrsti kot starodobnik, če izpolnjuje predpisane pogoje, ki jih narekuje Zakon o motornih vozilih v členu 24 (AMZS, b. d.).

Osnovni pogoj predstavlja pravilo, da mora vozilo, ki je starodobnik, izdelano pred 30 ali več leti in ohranjeno ter tehnično dobro vzdrževano. Vzdrževanje pa je vselej moralo potekati enako z originalno konstrukcijsko sestavo in obliko vozila. Zaradi zgodovinske in tehnične pomembnosti se takšnega vozila tudi ne sme uporabljati za vsakodnevne prevoze. (AMZS, b. d.)

Prav tako mora vozilo izpolnjevati zahteve enega od štirih razredov starodobnikov. Te je oblikovala Mednarodna organizacija starodobnih vozil (FIVA). Z njimi pa se določi njihovo skladnost z originalno zgradbo vozila (e-Uprava, b. d.).

Osnovna delitev starodobnikov tako vključuje štiri razrede:

1. Starodobno avtentično vozilo: gre za »starodobno vozilo v obliki, kot je bilo izdelano, to je nespremenjeno in le malo obrabljeno. Mora biti popolnoma originalno, vključno z notranjo in zunanjo končno obdelavo. Izjeme so možne le za gume, vžigalne svečke, akumulator in ostale potrošne dele, ki pa morajo ustrezati specifikaciji iz obdobja izdelave vozila.« (AMZS, b. d.)
2. Starodobno originalno vozilo: »starodobno rabljeno vozilo, ki še ni bilo obnovljeno, z neprekinjeno preteklostjo in v stanju normalne iztrošenosti. Deli, ki se normalno izrabijo, so lahko nadomeščeni z deli po specifikaciji iz obdobja izdelave vozila. Dovoljeno je barvanje, kromiranje in tapeciranje v stilu obdobja.« (AMZS, b. d.)
3. Starodobno restavrirano vozilo je »starodobno vozilo znane identitete, ki je bilo delno ali v celoti obnovljeno. Na vozilu so le manjša odstopanja od proizvodne specifikacije v primeru neobstoječih delov ali materialov. Če je možno, morajo biti uporabljeni originalni deli proizvajalca, lahko pa se nadomestijo z drugimi iste specifikacije. Notranjost in zunanost ter zunanja površinska obdelava morajo biti v največji možni meri podobni specifikaciji iz obdobja izdelave vozila.« (AMZS, b. d.)
4. Starodobno sestavljeno vozilo: »"starodobno sestavljeno vozilo" je starodobno vozilo, sestavljeno iz delov več vozil istega tipa, v največji možni meri skladno s proizvajalčevo originalno specifikacijo. Posamezni deli, ki ne predstavljajo nosilca identitete vozila, so lahko izdelani tudi izven obdobja izdelave vozila. Notranjost in zunanost ter zunanja površinska obdelava morajo biti v največji možni meri podobni originalni specifikaciji.« (AMZS, b. d.)

Vozilo, ki je starodobnik, torej mora biti:

- Takšno, kakršno je bilo izdelano.

- Biti mora restavrirano v skladu z zgoraj zapisanimi pravili FIVA in ne sme biti predelano.
- Biti mora tudi dobro ohranjeno in vzdrževano ter v voznem stanju.
- Primerno za vožnjo po javnih cestah po že izvedenih morebitnih restavratorskih posegih.

2.4.2 POSTOPEK

Pregled vozila za podelitev statusa starodobnika se opravi na podlagi izpolnjene vloge.

To vložijo oseba (fizična ali pravna), ki želi registrirati in pričeti uporabo le-tega, pri strokovni organizaciji.

Vloga se mora glasiti na lastnika vozila. Vlogi je potrebno priložiti naslednje originalne dokumente:

- a) izvirnik ali kopijo veljavnega registracijskega dokumenta oziroma prometnega dovoljenja (oba dela, če je dokument v dveh delih);
- b) dokazilo o lastništvu – račun o nakupu vozila oz. kupoprodajno pogodbo;
- c) carinsko listino v primeru, da je bilo vozilo predhodno uvoženo v drugo državo članico EU;
- d) poročilo o uvrstitvi vozila v posamezen razred starodobnih vozil. To v Sloveniji lahko izda nacionalna organizacija starodobnih vozil SVAMZ ali SVS. Poročilo o uvrstitvi vozila v posamezen razred pa mora vsebovati tudi popoln zapisnik o oceni vozila in fotografijo vozila.

Za vozilo, pri katerem so izpolnjeni predpisani pogoji za podelitev statusa starodobnika, se po zaključku postopka vpiše status starodobnika v potrdilo o skladnosti.

Preden pa je to primerno za udeležbo v prometu, pa mora uspešno opraviti tudi obvezni tehnični pregled in registracijo vozila (AMZS, b. d.).

Lastnik lahko za svoje vozilo sicer certifikat pridobi tudi v primeru, da je starejše od 20 let in mlajše od 30 let, a le v primeru, da je to tehnično in zgodovinsko zanimivo. Ta vozila nosijo poimenovanje *youngtimerji*, a jih v slovenski zakonodaji formalno še ni.

Na drugi strani pa so določene ugodnosti omogočene lastnikom pravih starodobnih vozil (Leban, 2017):

- 80-odstotno olajšava pri plačilu letnega nadomestila za uporabo cest.
- Oproščeni so plačila davka na motorna vozila.
- Tudi zavarovalnice jim priznavajo visoke popuste pri premijah letnega zavarovanja, ki lahko seže celo do višine 90 odstotkov, saj so lastniki starodobnikov zelo previdni pri vožnji.

3 RAZISKOVALNI DEL

V začetku raziskovanja sem najprej poiskal nekaj statističnih podatkov in preučil zgodovino Vojnika, kjer mi je s podatki pomembno pomagal gospod Marko Zdovc.

Vendar obstaja zelo malo fotografij in podatkov.

Začel sem spremljati promet na poti od doma do šole v Vojniku, vendar tudi zaradi letnega časa, v katerem sem opravljal raziskovanje, nisem zares imel veliko priložnosti srečati mnogo starodobnikov.

Zato pa sem obiskal zasebni muzej g. Ravnaka v Novi Cerkvi.

Na spletu sem poiskal čim več informacij o starodobnikih, prav tako pa sem posegel tudi po drugi literaturi in strokovnih člankih.

Veliko zanimivih in relevantnih podatkov ter vsebin sem našel na spletu. Največ informacij pa sem pa izvedel od lastnikov starodobnikov v Občini Vojnik, s katerimi sem opravil razgovore oziroma intervjuje.

3.1 STATISTIČNI PODATKI

Občina Vojnik: Savinjska statistična regija

Površina: 75 m² (93. mesto med slovenskimi občinami)

Število prebivalcev: 9060 (2021)

Vir: SURS (b. d.a)

Tabela 1: Primerjava števila avtomobilov in njihova starost v Sloveniji in Vojniku, 31. decembra 2021

December 2021	Slovenija	Občina Vojnik
Število osebnih avtomobilov	1 189 457	5 384
Število avtomobilov na 1000 prebivalcev	564	594
Povprečna starost avtomobila	10,6	10,8

Vir: povzeto po SURS (b. d.b)

V primerjavi s Slovenijo ima Občina Vojnik kar 30 avtomobilov več na 1000 prebivalcev, vendar je njihova povprečna starost za malenkost večja.

Verjetno je osebnih avtomobilov več, kajti nekateri lastniki imajo svoja vozila na leasing, kar pomeni, da vozilo lahko preide v last zakupnika po plačilu zakupnine. Taki avtomobili so povečini mlajši od šest let.

Podatke o številu starodobnikov v Sloveniji in Občini Vojnik sem našel na straneh Ministrstva za javno upravo RS na OPSI (ODPRTI PODATKI SLOVENIJE).

Tabela 2: Primerjava števila avtomobilov, starodobnikov v Sloveniji in Vojniku, 31. decembra 2022

December 2022	Št. osebnih avtomobilov: STARODOBNIKOV
Slovenija	5646
Občina Vojnik	40

Vir: povzeto po OPSI odprti podatki Slovenije

Nad številom starodobnikov, da jih je štirideset, sem bil zelo presenečen.

Vsi lastniki, so tudi uporabniki starodobnikov v Občini Vojnik in so večinoma moškega spola, le tri pa ženskega spola.

Starost lastnikov starodobnikov V Občini Vojnik: najmlajši ima 24 let, najstarejši 81 let.

Tabela 3: Znamke starodobnikov v Občini Vojnik, 31. 12. 2022

Znamka starodobnika	število
IMV	1
Mercedes	5
Audi	2
BMV	4
Citroen	1
Fiat	4
Ford	2
Mahindra	1
Mitsubishi	1
Opel	3
Renault	1
Toyota	1
Volkswagen	4
Zastava	9

Vir: povzeto po OPSI odprti podatki Slovenije

Iz tabele je lepo razvidno, da je v Občini Vojnik največ starodobnikov znamke Zastava.

Pomoč sem poiskal tudi pri organizaciji, ki izdajajo certifikate, a se žal niso odzvali na moje prošnje.

3.2 SPREHOD V ZGODOVINO

Vojnik je bil kar pomemben kraj že od nekdaj, saj so skozenj vodile poti od Dunaja vse do Ljubljane.

Ohranilo pa se je nekaj razglednic in starih fotografij, ki prikazujejo razvoj avtomobilizma v Vojniku na začetku 19. stoletja.

Te so danes večinoma hranjene v osebnih arhivih.

Slika 33: Razglednica trga v Vojniku iz leta 1936. Vir: Založil za Museums of the World (b. d.).

Na fotografiji na trgu v Vojniku je kočija in furmanski, tovorni voz za prevoz lesa.

Slika 34: Razglednica: Vožnja avtomobila skozi trg Vojnika. Vir: osebni arhiv, Marko Zdovc.

Na razglednici je avtomobil Citroen 1926, ki ga je imel g. Rudolf Mikuš, zdravnik v Vojniku, in je bil prvi, ki je imel avtomobil v Vojniku, kot mi je zaupal sogovornik. Zanimivost tega avtomobila je bila, da ni imel sovoznikovega sedeža, zato je morala njegova žena sedeti na zadnjih sedežih.

Slika 35: Fotografija iz leta 1951, na trgu v Vojniku. Vir: osebni arhiv avtorja.

Fotografija iz leta 1951 prikazuje avtomobil na trgu v Vojniku. V ozadju pa lahko vidimo tudi voz z vpreženo živaljo.

V Vojniku v tem času namreč še ni asfalta in tudi avtomobili so bili redki.

3.3 ZASEBNI MUZEJ IVANA RAVNAKA V NOVI CERKVI

Otvoritev zasebnega muzeja Ivana Ravnaka v Novi Cerkvi je bila v 2. julija 2022. V muzeju si lahko ogledamo različne predmete, ki nas popeljejo nazaj v zgodovino oziroma preteklost. Razstavljene predmete je g. Ravnak zbiral dvajset let.

Muzej sem obiskal v decembru leta 2022.

V muzeju me je najbolj zanimala zbirka starodobnikov. Starodobna vozila sem si želel ogledati ter z gospodom Ravnakom glede teh opraviti razgovor.

Slika 36: Muzej Ivana Ravnaka v Novi Cerkvi. Vir: osebni arhiv Jakoba Hladnika.

V muzeju je devet avtomobilov, eden je v etaži vrtca Montessori ter še eden v njegovi delavnici v podjetju Ostri, torej je teh v zbirki skupaj enajst.

Slika 37: Starodobniki v muzeju Ivana Ravnaka. Vir: osebni arhiv Jakoba Hladnika.

Na fotografiji je v sredini Ford Escort iz leta 1972, ki ima tudi certifikat starodobnika. Najdražji je bil VW hrošč 1200J letnik 1973, ki je stal več kot 10 000 €.

Tabela 4: Avtomobili v muzeju Ivana Ravnaka. Vir: podatki avtorja.

Ime avtomobila	Letnik	Znamka	Certifikat (da/ne)
/	1899	/	NE
SEM FIAT TOPOLINO 500C	1952	FIAT	DA
VW HROŠČ 1200J	1973	VOLKSWAGEN	NE
RENAULT R-GTL KATRCA	1988	RENAULT	NE
AUDI 80	1975	AUDI	NE
TRABANT TIP 601	1987	TRABANT	NE
ZASTAVA JUGO 45	1984	ZASTAVA	NE
FIAT 85	1970	FIAT	NE
ZASTAVA 101	1983	ZASTAVA	NE
FORD ESCORT	1972	FORD	DA

Iz tabele je razvidno, da imata certifikat le dva avtomobila. Najstarejši izmed avtomobilov v zbirki pa je brez znamke.

Tako je najstarejši avtomobil, ki ima certifikat, Sem Fiat Topolino 500 C, njegova starost je 71 let. Avtomobil Ford Escort pa je star 51 let.

Slika 38: Fiat Topolino. Vir: osebni arhiv Jakoba Hladnika.

Slika 39: Najstarejši avtomobil v muzeju Ivana Ravnaka. Vir: osebni arhiv Jakoba Hladnika.

Najstarejši avtomobil v zbirki g. Ravnaka je bil med vojno shranjen v tovarni Volnenih odej v Škofji vasi.

Postopno so ga obnovili v delavnici, njegova obnova pa je trajala več let. Pri obnovi so jim pomagale predvsem slike iz stare knjige.

Avtomobil je g. Ravnak obnovil s pomočjo g. Suholežnika in g. Korošca. Zgornji del je popolnoma obnovljen, kovinski deli so originalni.

Slika 40: Napis na najstarejšem avtomobilu v muzeju Ivana Ravnaka. Vir: osebni arhiv Jakoba Hladnika.

Avto nima znamke, prav tako mu ni mogoče pripisati tudi številke ali modela. Njegova izdelava je potekala zelo na začetku razvoja avtomobilizma. To pa je hkrati tudi onemogočilo, da bi to vozilo, ki je pravi oldtimer, pridobilo certifikat in bilo uradno umeščeno med starodobnike.

3.4 RAZGOVORI IN INTERVJUJI

3.4.1 Intervju s policistom

Intervju sem opravil z g. Bogdanom Robnikom, vodjo policijskega okoliša Policijske postaje Celje, v šoli v mesecu februarju 2023.

Z intervjujem sem želel ugotoviti, ali se pogosto srečuje s starodobniki v prometu, če starodobniki ovirajo promet, katere znamke se največ pojavljajo, kakšne probleme na cesti imajo, ko se vključujejo v promet, če so ta vozila manj varna, kolikokrat morajo na tehnični pregled.

Policist mi je prijazno odgovoril na vprašanja.

Po njegovih informacijah je starodobnikov v prometu sicer zelo malo. Sploh glede na to, da policija preverja ceste 24 ur na dan in vse dni v letu. Veliko pogosteje je starodobnike na cestah mogoče opaziti v toplih jesenskih in pomladnih ter poletnih dneh, saj so ti avti zelo stari in občutljivi ter je lastnike po navadi zelo strah zanje.

Vozniki starodobnikov so načeloma vzorni vozniki, lepo skrbijo in vzdržujejo svoja vozila. Seveda moramo ločiti starodobnike od starih vozil, ki so dejansko stara in ki jih ljudje uporabljajo za vsakodnevni prevoz in niso vzdrževana, celo niso registrirana oz. so brez tehničnih pregledov. Pojavijo pa se primeri, ko osebe, ki vozijo starejše avtomobile v javnem prometu, to delajo tudi brez veljavne vozniške izkaznice ali pa so na primer pod vplivom alkohola. To se natančneje beleži, tako da se takšna stara vozila iz prometa izločijo in se jih pošlje v uničenje. V veliki meri taka vozila niso starodobniki v pravem pomenu besede, temveč vozila, stara od dvajset pa do tridesetih let, za katera pa ni ustrezno poskrbljeno.

Na policijski postaji v Celju ne beležijo prometnih nesreč, ki bi imele za udeleženca starodobnika.

Policist je tudi izpostavil, da med starodobniki na cestah v okolici Celja opaža največ »fičotov«. Tudi na policijski postaji imajo upokojenega policista, ki ima doma » fičota « (Fiat 750). Prav tako je mogoče opaziti tudi Renault R4, Jugo 45, VW hrošče pa tudi spačke in kakšen avtomobil znamke Porsche.

Meni, da imajo vozniki starodobnikov do svojih sicer starih vozil veliko ljubezni in se večinoma ukvarjajo z njimi ljubiteljsko.

Starodobniki nimajo servovolana, so pa zato vozniki bolj spretni, pnevmatike so vedno urejene »tukaj ni pardona«, je dodal. Vozilo mora biti tehnično brez napak, tudi za starodobnike namreč velja, da morajo vozila slediti enakim cestnoprometnim predpisom kot ostala motorna vozila.

Vseeno pa je potrebno izpostaviti, da so starodobniki manj varna vozila, kajti tehnologija se je v zadnjih treh desetletjih skokovito razvila. Novejša vozila imajo namreč vgrajenih tudi šest zračnih blazin (t. i. airbags), sistem kamer, ki zaznavajo

morebitni trk, abs zavore, servovolani. Zato so, če jih primerjamo s starodobniki, slednja bolj okorna.

3.4.2 Intervju z g. Andrejem Štekličem, lastnikom starodobnika

Gospod Šteklič se je s svojim starodobnikom pripeljal pred šolo, kjer sem mu postavil nekaj vprašanj, na katere je prijazno odgovoril in mi povedal veliko podrobnosti o svojem vozilu.

Slika 41: Diana, lastnik g. Šteklič s hčerko Tjašo in Jakob Hladnik. Vir: osebni arhiv Tatjane Hedžet.

Katere znamke je avtomobil? Kje je bil narejen?

Znamka avtomobila je Citroen. Narejen je bil v Franciji.

Koliko je star avto oziroma kateri letnik je?

Avto je letnik 1978.

Ste prvi lastnik ali ste ga kupili? Kdaj, kje?

Sem tretji lastnik, kupil sem ga v Ankaranu, leta 2011.

Kako ga vzdržujete?

Vzdržujem ga z rednimi servisi, pregledi, rednim čiščenjem in ogromno ljubezni.

Kako dolgo je bilo najdaljše potovanje z njim?

Vsakoletna srečanja starih avtomobilov, s katerimi se vozimo po celi Sloveniji.

Koliko ima avto prevoženih kilometrov?

V tem času, ko sem lastnik jaz, sem prevozil okoli 200.000 km.

Koliko kilometrov lahko naredite z enim tankom goriva?

Z enim tankom lahko naredim okoli 200 km.

Kolikšna je poraba goriva na sto kilometrov?

Poraba je 4 litre.

Imate kdaj kakšne težave v prometu?

Za zdaj ni še nobenih posebnosti. Avto deluje kot nov. Vendar so problemi z drugimi vozniki, ker smatrajo, da smo vozniki starodobnikov počasnejši. Mi namreč upoštevamo cestnoprometne predpise tako kot ostali in naši avtomobili zmorejo enake hitrosti kot nova vozila.

Kje dobite rezervne dele v primeru poškodb?

V trgovini z avto deli.

Zakaj ste se odločili, da imate starodobnika?

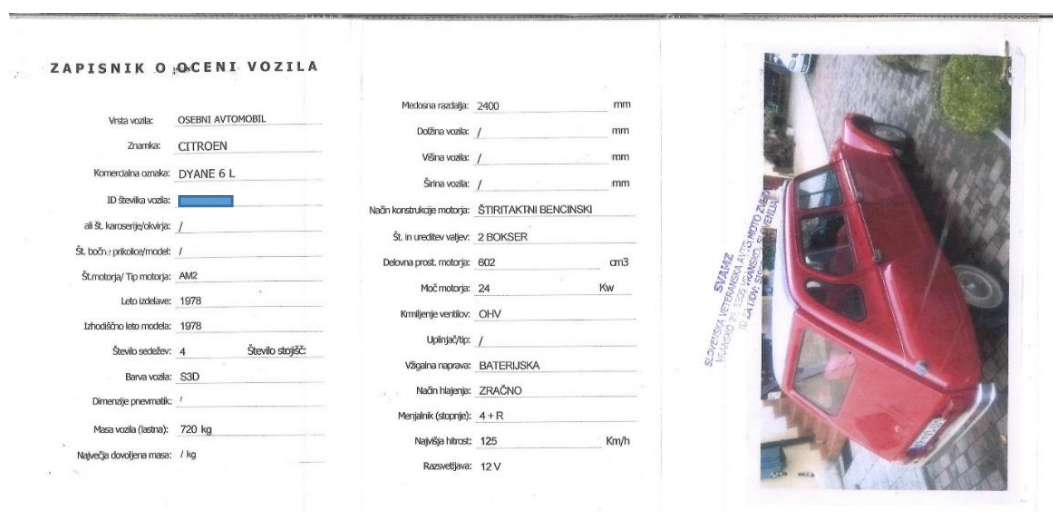
Ker me zelo zanimajo in veselijo stare stvari.

Kakšni so stroški vzdrževanja, večji ali manjši kot pri navadnem avtomobilu?

Stroški so manjši.

Ste član katerega kluba starodobnikov?

Da, sem član SVAMZ (Slovenska avto-moto zveza) in lokalnega društva Celjski vitezi.

Slika 42: Certifikat, sprednja in notranja stran. Vir: osebni arhiv Tatjane Hedžet.

3.4.3 Obisk pri g. Dušanu Bojanoviču

Slika 43: Dušan Bojanovič ob svojem starodobniku, Opel record. Vir: osebni arhiv Tatjane Hedžet.

Gospod Bojanovič je prvi in edini lastnik svojega opla, avto je kar pri njem postal starodobnik. Kupil ga je 8. marca 1977, torej ga ima že 46 let. Z njim je že prevozil 100 950 kilometrov.

Njegov avto je bil zadnji iz serije Opel Record. Gospod Dušan še vedno skrbno hrani vse dokumente o nakupu in seveda o registraciji, tehničnih pregledih, homologaciji in certifikatu starodobnika.

Slika 44: Dokumentacija o starodobniku. Vir: osebni arhiv Tatjane Hedžet.

Tehnični pregled ima vsako leto, zavarovanje zanj pa stane 120 €.

Vožnja z njim mu je užitek, sedaj je večinoma v garaži, z njim se vozi seveda, ko je lepo oziroma suho vreme. Se je pa že z njim zapeljal vse do Bosne, do Slavonskega Broda.

Slika 45: Dušan Bojanovič za volanom svojega oppla. Vir: osebni arhiv Tatjane Hedžet.

Pri vožnji nima slabih izkušenj, je pa na cesti zanimivejši za starejšo populacijo, verjetno ob pogledu na njegov starodobnik spodbudi pri marsikom lep spomin.

V nekem trenutku je bil že tudi na tem, da bi svojega starodobnika prodal, ampak ga je njegova hčerka kar hitro prepričala, da mu kaj takega naj ne pade na misel.

Ima pa eno željo, želi si namreč nove prevleke za svojega «lepotca».

3.4.4 Obisk pri g. Jožetu Ribiču v Ivenci

Gospod Ribič ima dva starodobnika, kombi in Zastavo 750.

Slika 46: Zastava 750, letnik 1979. Vir: osebni arhiv avtorja.

Slika 47: Volkswagen kombi 1983. Vir: osebni arhiv avtorja.

Gospod Ribič je član v različnih klubih. Zelo rad se udeležuje srečanj in gre skupaj z ostalimi starodobniki po Sloveniji.

Avtomobil Zastavo 750 je kupil v Ljubljani, ga lepo obnovil in pridobil vse certifikate. Je njegov tretji lastnik.

Slika 48: Fotografija g. Ribiča na steni. Vir: osebni arhiv Tatjane Hedžet.

3.4.5 Ostali starodobniki v Občini Vojnik

- Zastava 750, letnik 1980

Lastnik: Jože Jošt, Čreškova pri Socki

Slika 49: Zastava 750 Jožeta Jošta. Vir: osebni arhiv Jože Jošta.

- Zastava 750, letnik 1980

Lastnik: Danilo Bojanovič, Vojnik

Slika 50: Zastava 750 Danila Bojanoviča, Vojnik. Vir: zasebni arhiv, Urh Poteko.

Zanimivo, da je lahko tudi starodobnik lepo darilo za 50 let.

- Zastava 750, letnik 1980

Lastnik: Jani Zupanc, Ilovca

Slika 51: Zastava 750 Janija Zupanca, Ilovca. Vir: zasebni arhiv, Tajda Grum.

Tabela 5: Preostali starodobniki v Občini Vojnik

Znamka, model	letnik	lastnik
Golf	1987	g. Petrej, Vojnik
Zastava 750	1976	g. Petrej, Ilovca
Mercedes	1957	g. Mušič, ga Suša, Vojnik
Spaček, Citroen 2CV	1976	g. Kraner, Vojnik

V tabeli je še nekaj starodobnikov v Občini Vojnik, za katere sem izvedel od g. Zdovca oziroma njihovih lastnikov starodobnikov.

Za ostale starodobnike, nisem izvedel, čeprav sem iskal informacije po različnih virih. Predvidevam, da so lepo pospravljeni v garaži in čakajo lepo vreme za vožnjo.

4 RAZPRAVA

V raziskovalni nalogi sem raziskal, kaj je starodobnik oziroma "oldtimer". Povod za raziskovanje je bil obisk muzeja Ivana Ravnaka, ki je eden najmlajših muzejev v Sloveniji in ima tudi zbirko starih avtomobilov.

Pri raziskovanju sem ugotovil naslednje:

Da je oldtimer starodobni avtomobil oziroma starodobnik.

Kot začetnika avtomobilizma štejemo predvsem Karla Benza in Gottlieba Wilhelma Daimlera, s svojim Patent Motorwagnom iz leta 1885, ki je bil trikolesnik.

Med najstarejše znamke uvrščamo: Peugeot, Ford, Renault, Fiat, Opel, ki so svoje prve avtomobile izdelali že v 19. stoletju. Najmlajša znamka med poznanimi večjimi avtomobilskimi proizvajalci pa je Hyundai.

Prvi lastnik avtomobila v Sloveniji je bil baron Anton Codelli leta 1898.

Prvi slovenski avtomobil, poimenovan Triglav, je zasnoval Stanko Bloudek.

V Sloveniji imamo po nekaterih podatkih največ starodobnih avtomobilov na prebivalca, začetki ljubiteljstva do teh segajo v 90. leta prejšnjega stoletja.

V Sloveniji imamo dve krovni organizaciji za starodobnike: Zvezo slovenskih društev ljubiteljev starodobnih vozil in Slovensko veteransko avto-moto zvezo, ki sta tudi članici Mednarodne organizacije starodobnih vozil (FIVA) ter sodelujeta pri izdaji certifikatov oz. uvrstitvi vozil med starodobnike.

Osnovni pogoj za starodobnika predstavlja pravilo, da je to vozilo izdelano pred 30 leti ali več, je ohranjeno in tehnično dobro vzdrževano, z originalno konstrukcijsko sestavo in obliko vozila, ne sme biti predelano, mora biti v voznem stanju, primerno za vožnjo po javnih cestah, vendar se ne sme uporabljati za vsakodnevne vožnje.

Vsak starodobnik, ki izpolnjuje te pogoje in opravi uspešno obvezni tehnični pregled, pridobi certifikat oziroma osebno izkaznico starodobnika.

Starodobniki imajo določene ugodnosti, tako da so njihovi stroški pri celotnem zavarovanju okrog 120 evrov.

V Vojniku imamo več avtomobilov na tisoč prebivalcev, kot je povprečje v Sloveniji. Njihova starost je okrog 11 let.

Sogovornik mi je tudi zaupal, da je prvi avto v Vojniku imel dr. Mikuš. Tega pa je pridobil že leta 1926.

V muzeju Ivana Ravnaka je 11 starih avtomobilov, eden od njih je celo iz leta 1899, dva od teh imata certifikat starodobnika, oba sta stara nad 50 let.

Pri razgovoru s policistom g. Robnikom sem ugotovil, da na Celjskem ni zabeleženih prometnih nesreč s starodobniki, da so vozniki starodobnikov vzorni v cestnem prometu.

V Občini Vojnik sem na terenu izvedel podatke le za enajst starodobnikov, od teh je največ 'fičotov', najstarejši pa je mercedes iz leta 1957, čeprav jih je po Odprtih podatkih Slovenije 40. Prav tako je največ uporabnikov oziroma lastnikov moškega spola, njihova starost je zelo zanimiva, od 24 do 81 let.

Pri razgovorih z lastniki starodobnikov sem spoznal, da gojijo veliko spoštovanja in ljubezni do svojih starodobnikov, lepo skrbijo zanje in upoštevajo cestna pravila ter zakonodajo. V veliki meri imajo urejene tudi certifikate in so zelo ponosni lastniki teh vozil.

4.1 POTRDITEV HIPOTEZ

Na začetku svojega raziskovanja sem si postavil štiri hipoteze.

Predvideval sem:

- Oldtimer je vozilo, ki je staro več kot 50 let.

To hipotezo ne morem potrditi, kajti v zakonodaji je starodobnik vozilo, staro nad 30 let.

- V Občini Vojnik je vsaj 10 oldtimerjev.

Hipoteza je potrjena, ker sem izvedel za 11 starodobnikov pri svojih lastnikih, prav tako sta še dva v muzeju Ivana Ravnaka. Na OPSI, Odprtih podatkih Slovenije, jih je celo 40.

- Največ oldtimerjev v Občini Vojnik je tako imenovanih fičotov.

Hipoteza je potrjena, kajti od enajstih starodobnikov v Občini Vojnik je pet Zastav 750, tako imenovani Fičo,

- Najstarejši oldtimer v Občini Vojnik je starejši od 50 let.

Hipoteza je potrjena, starodobnika sta v muzeju Ivana Ravnaka in prav tako pri lastniku Mršiču v Vojniku.

5 ZAKLJUČEK

Želim si, da bi se v mojem kraju število ljubiteljev starodobnikov še povečevalo ter da bi se lastniki odločali zanje, skrbeli za njihovo vzdrževanje in se seveda ob tem tudi zabavali in prijetno izkoristili prosti čas na različnih srečanjih in v društvih, kjer si lahko izmenjujejo svoje izkušnje in mnenja.

Menim, da si lastniki starodobnikov zaslužijo veliko spoštovanja, saj gojijo veliko ljubezni in spoštovanja do teh vozil, oldtimerjev, ki so pomemben del tehnične kulturne dediščine tudi pri nas. S tem pa nam mladim predvsem tudi kažejo, da tudi starejši predmeti nujno ne sodijo le na odpad, saj ljubiteljstvo in skrb tu pomembno doprinašata k ohranjanju zgodovinsko pomembne tehnične kulturne dediščine.

Za zaključek naj poudarim, da po pogovorih s številnimi ljubitelji starodobnikov resnično menim, da še danes velja, kar je izjavil baron Anton Codelli že ob koncu 19. stoletja: *„Avtomobilist sem postal zaradi želje po potovanju in dejavnosti v prostem času.“*

6 VIRI IN LITERATURA

AMZS. (b. d.). Starodobna vozila. Dostopno prek: <https://www.amzs.si/storitve/pregledi-in-registracije/preverjanje-skladnosti-homologacija/starodobna-vozila>

eUprava RS. (b. d.). Status starodobnega vozila. Dostopno prek <https://e-uprava.gov.si/podrocja/promet/vozniki-in-vozila/status-starodobnega-vozila.html>

Leban, A. (2017). Za avte letnika 1987 registracija po novem skoraj zastoj. *Žurnal 24*. Dostopno prek [Za avte letnika 1987 registracija po novem skoraj zastoj - Žurnal24 \(zurnal24.si\)](https://zurnal24.si)

Museums of the World (b. d.) Vojnik pri Celju (Glavni trg). Dostopno prek: <https://museu.ms/collection/object/278107/vojniki-pri-celju-glavni-trg>

Pavčič, G. (2014, , 10. februar). Prvi slovenski avtomobil: Stanko Bloudek je pred 80 leti naredil triglava. *Siol. Net*. Dostopno prek <https://siol.net/avtomoto/zanimivosti/prvi-slovenski-avtomobil-stanko-bloudek-je-pred-80-leti-naredil-triglava-269293>.

Pavšič, G. (2018, 9. september). Slovenci in avto: novi podatki, kako odvisni smo od njih. *Siol net. Avtomoto*. Dostopno prek <https://siol.net/avtomoto/novice/slovenci-in-avto-novi-podatki-kako-smo-odvisni-od-njih-477614>

Pihlar, T. (2017). februar 11. Baron Anton Codelli – slovenski izumitelj in nikogaršnji državljani. *Dnevnik*. Dostopno prek <https://www.dnevnik.si/1042762385>

Pirman, G. (2023, 1. marca). Starodobniki v letu 2023: Presenčeni? *Siol.net*. Dostopno prek <https://siol.net/avtomoto/novice/preseneceni-teh-osem-bo-starih-30-let-foto-594896>.

Pirman, G. (2022, 20. januar). Avti, ki so spremenili tok zgodovine. *Siol net*. Dostopno prek <https://siol.net/avtomoto/zgodbe/prvi-del-avtomobili-ki-so-tlakovali-pot-avtomobilskim-znamkam-foto-487931>.

Sitar, S. (1998). *100 let avtomobilizma na Slovenskem*, DZS: Ljubljana.

SURS. (b.d.a). Slovenske statistične regije in občine v številkah. Statistični urad republike Slovenije. Dostopno prek <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/198>

SURS. (b. d.b). Občina Vojnik. Statistični urad republike Slovenije. Dostopno prek <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/GroupedAll/198>

OPSI ODPRTI PODATKI SLOVENIJE. Število registriranih vozil v RS. Ministrstvo za javno upravo. Dostopno prek https://podatki.gov.si/data/search?open_data=True&all_podrocje=Promet%20in%20infrastruktura

Šašek, N. (2018, 15. november). Prvi avto v Ljubljani zakockal v Nici. 24 UR. Dostopno prek: <https://www.24ur.com/novice/znanost-in-tehnologija/prvi-avto-v-ljubljani-zakockal-v-nici.html>

Šuljica, J. (2022). Zgodovina: 30 let samostojne Slovenije tudi v prometu - Na vsaj še enkrat toliko!, Avto Magazin. Dostopno prek: <https://avto-magazin.metropolitan.si/zanimivosti/zgodovina-30-let-samostojne-slovenije-tudi-v-prometu-na-vsaj-se-enkrat-toliko/>

Šuljica, J. (2020, 17. september). Youngtimerji v Sloveniji - Mladodobniki – vez med preteklostjo in sedanjostjo. Avtomoto. Dostopno prek: <https://avto-magazin.metropolitan.si/novice/youngtimerji-v-sloveniji-mladodobniki-vez-med-preteklostjo-in-sedanjostjo/>

Tratnik, K. (2017, 22. april) "V Sloveniji imamo največ oldtimerjev na posameznika": Intervju z Natašo Jerina Grom iz Slovenske veteranske avto-moto zveze. Rtv Slo MMC. Dostopno prek: <https://www.rtv slo.si/zabava-in-slog/avtomobilnost/v-sloveniji-imamo-najvec-oldtimerjev-na-posameznika/420459>

Wikipedia, (2018). Benz Patent Motorwagen. Dostopno prek [https://sh.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Benz_Patent_Motorwagen_\(replica\)_IMG_0850.jpg](https://sh.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Benz_Patent_Motorwagen_(replica)_IMG_0850.jpg)

Zakon o motornih vozilih – ZMV-1. (2017). Sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije 12. decembra 2017, v veljavi od 6. januarja 2018. Dostopno prek <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7333>